

**Ocena kwalifikacji naukowych dr Beaty Słobodzian
na podstawie Jej osiągnięć naukowych i dorobku naukowego**
(stosownie do przepisów ustawy z dn. 20.VII.2018 r. Prawo o szkolnictwie
wyższym i nauce Dz. U. z 2024 r. poz. 1571

I. Osiągnięcie naukowe

1. Przedstawiono do oceny cykl 19 publikacji powiązanych tematycznie pt. „Samorząd terytorialny i samorządność obywateli w czasie przemian systemowych w Polsce po 1989 r., których autorką i współredaktorką jest p. dr Beata Słobodzian. W skład cyklu wchodzi 6 artykułów naukowych oraz 13 rozdziałów w monografiach zbiorowych. Wszystkie publikacje ukazały się w renomowanych wydawnictwach oraz uznanych czasopismach naukowych, m.in. (Polish Political Science. Yearbook, Political Preferences, Przegląd Prawa Konstytucyjnego, Studia Politologiczne, Slovak Journal of Political Sciences). Wszystkie zawarte w tym cyklu rozprawy należą do nurtu empirycznej teorii polityki, tutaj teorii samorządu i stanowią wartościowy wkład do nauki i dydaktyki. Szczególnie wysoko oceniam omawianą w tych pracach potrzebę kontynuacji reform samorządu terytorialnego, które winny przebiegać w zakresie korekty podziału administracyjnego państwa (redukcji liczby jednostek administracyjnych), zmian zasad ustrojowych samorządu terytorialnego (np. utworzenie metropolii, międzygminnych związków metropolitalnych), wzrostu roli i zaangażowania obywateli w życie lokalne (rozbudowanie form demokracji uczestniczącej). Autorka trafnie odniosła się do dotychczas pomijanych celów, zasad i wartości badań związanych z administracją samorządową i samorządnością obywateli. Vide: Słobodzian B., *Cele i zasady reformy*

administracji samorządowej w 1998 r., w: Samorząd terytorialny. Studium Politologiczne, pod red. J. Marszałek-Kawy, Toruń 2007, s. 129-147; Słobodzian B., *Decentralizacja systemu władzy – główny problem dyskusji nad reformą administracji publicznej po 1989 r.*, w: *Ustrój terytorialny państwa a decentralizacja systemu władzy publicznejI*, pod red. A. Lutrzykowskiego, Toruń 2012, s. 107-124; Słobodzian B., *Zasadniczy podział terytorialny Polski – przygotowanie i realizacja założeń reorganizacji terytorialnej z 1999 r.*, w: *Samorząd terytorialny w Polsce i w Niemczech. Struktury, aktorzy, działanie*, pod red. A. Jarosza i O. Kieca, t. II, Zielona Góra 2015, . 111-124; Słobodzian B., *Gmina – miasto na prawach powiatu – metropolia, w poszukiwaniu efektywnego modelu ustroju miast*, w: *Wieloaspektowość samorządności gminnej w Polsce*, pod red. B. Nawrota, J. Pokładeckiego, Poznań 2011, s. 161-168; Słobodzian B., *Miejsce i rola powiatu w polskiej strukturze terytorialnej – dyskusje i spory wokół kształtowania się jednostki*, „Aequias” 2015, nr 3, s. 17-30; Słobodzian B., *Tworzenie się nowych metropolii jako wyzwanie przemian globalnych na przykładzie przestrzeni trójmiejskiej*, w: *20 lat samorządu terytorialnego w Polsce: sukcesy, porażki, perspektywy*, pod red. K. Mieczkowskiej-Czerniak, K. Radzik-Maruszak, Lublin 2012, s. 135-144; Słobodzian B., *Formy demokracji bezpośredniej w aktywizowaniu społeczności lokalnej* (np. wyborów samorządowych i referendum lokalnego), w: *Współczesne wyzwania administracji rządowej i samorządowej*, pod red. D. Pleckiej, Toruń 2013, s. 57-71; Słobodzian B., *Polish electoral system to self local government – changes and effects*, “Slovak Journal of Political Sciencies” 2016, vol. 16, nr 3, s. 266-281; Słobodzian B., *Political parties and their role in determining a territorial division of Poland*, “Political Preferences” 2015, nr 11, s. 35-49; Słobodzian B., *Dysfunkcjonalność społeczności lokalnych na przykładzie funkcjonowania gdańskich jednostek pomocniczych*, w: *Zmierzch demokracji liberalnej?*, pod red. K. A. Wojtaszczyka, P. Stawarza, J. Wiśniewskiej-Grzelak, W-wa 2018, s. 607-619.

2. Ponadto poddano ocenie dorobek naukowy składający się z 1 monografii autorskiej pt. Współczesny system samorządu terytorialnego w Polsce (Toruń 2007), 3 współredagowanych monografii zbiorowych i 7 artykułów autorskich w czasopismach naukowych. Wszystkie dotyczą funkcjonowania systemu politycznego jako głównej determinanty w rozwoju samorządu terytorialnego i społeczności lokalnych oraz artykuł „Udział kobiet w życiu społeczno-politycznym”, ich udział we władzach samorządów. Publikacje te opierają się na solidnym warsztacie naukowym Autorki. Dr B. Słobodzian w swych badaniach opiera się na metodach stosowanych w naukach społecznych. Metody i techniki badawcze stosowane przez nią są poprawne, o typie historyczno-systemowym, instytucjonalno-prawnym, porównawczym, z wykorzystaniem analizy jakościowej i ilościowej. Wszystkie pozycje zawierają twórcze powiązanie problematyki społeczno-politycznej z prawną i administracyjną, równocześnie ukazując na tle historycznym problemy dyskusyjne i sporne. Widać pełną dojrzałość naukową dr B. Słobodzian, jako autorki, a szczególnie jej pracowitość i solidność badacza, dobrze poruszającego się w interdyscyplinarnej problematyce.

Książka pt. Współczesny system samorządu terytorialnego w Polsce składa się ze wstępu i czterech rozdziałów: 1. Tradycje samorządu terytorialnego w Polsce, 2. Reforma administracji państwowej i samorządowej jako wyzwanie przemian ustrojowych w Polsce, 3. Cechy charakterystyczne nowo kształtowanego modelu samorządu terytorialnego, 4. Tendencje zmian w funkcjonowaniu samorządu terytorialnego. W części końcowej znajduje się zakończenie i obszerna bibliografia. Należy zaznaczyć, że w tekście omawianej książki, jak i w artykułach znajdują się obszerne przypisy, co daje czytelnikowi cenną bazę źródłową i informacyjną, a także jest świadectwem wysokiej wartości warsztatu naukowego Autorki. Omawiana książka i prace dorobkowe dr B. Słobodzian pokazują, jak można zbudować pokaźny dorobek, którego

temat jest wielowątkowy, przedmiot multidyscyplinarny, a rezultat spójny, tworzący logiczną całość, będący twórczym wkładem do nauki historii, prawa i politologii, Autorka bowiem wysoce kompetentnie opracowała zagadnienia istoty samorządu terytorialnego i jego związku z systemami politycznymi państw od XIX wieku do naszej współczesności. Następnie szczegółowo zajęła się ewolucją, ustrojem, reformami administracji państwowej i samorządowej łącząc te zmiany z koncepcjami ustrojowymi kilku państw zachodnich (Niemcy, Austria, Szwecja, Francja, Włochy, Hiszpania). W poszczególnych rozdziałach książki omawia fakty historyczne i aktualne związane z dążeniem społeczności lokalnych do politycznego i gospodarczego upodmiotowienia. W tym przedmiocie inspirujące są te fragmenty pracy, które dotyczą dyskusji i sporów związanych z konceptualizacją samorządu terytorialnego na szczeblu gminy, powiatu, województwa i metropolii oraz analizy i wnioski dotyczące wyborów samorządowych od 1989 r., a także odnośnie zasad i wartości mających konkretyzację w prawie, ale którym zagrażają tendencje płynące zarówno od władzy państwowej (centralizacja, recentralizacja), jak i wciąż jeszcze mało przekonanego społeczeństwa do roli i znaczenia wielu jednostek samorządu terytorialnego. Vide: Słobodzian B., *Aparat administracji publicznej: idea i praktyka urzędnicza*, „Cywilizacja i polityka”, 2008, nr 6, s. 48-53; Słobodzian B., *Obywatelskie postawy lokalne wobec reformy administracji publicznej w Polsce z 1998 r.*, „Aequitas” 2014, nr 2, s. 21-41; Słobodzian B., *Aktywizowanie społeczności lokalnej – problemy z wykorzystaniem zasad demokracji bezpośredniej*, „Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość” 2013, t. X, s.210-225.; Słobodzian B., *Major Dilemmas and Increasing Dysfunctions of the Polish Local Government Model* (“Polish Political Science Yearbook” 2016, vol. 45, s. 219-230); Słobodzian B., *Kobiety we władzach samorządowych*, w: *Tożsamość. Polityka. Biznes. Kobiety w przestrzeni publicznej*, pod red. S. Bykowskiej, K. Kamińskiej-Moczyło, Starogard Gdański 2014, s. 115-129; *Politologiae*

Miscellanea. W świetle wielu rzeczywistości, pod red. A. Chodubskiego, A. Frączek, B. Słobodzian, Toruń 2011, s.s. 479.

Jest prawem recenzenta, który ocenia pozytywnie osiągnięcia, jak i dorobek naukowy, powiedzieć, co w nich zasługuje na szczególnie wysoką ocenę. Biorąc pod uwagę, że treść prac osadzona jest w historii najnowszej Polski i Europy, to uznanie budzi godny rzetelnego badacza obiektywizm. Mam na myśli obszerny rozdział I automonografii, w którym Autorka rzeczowo naświetla genezę zachodzących przemian ustrojowych we współczesnej Polsce, które dokonują się pod wpływem trzech wielkich trendów cywilizacyjnych: upadku komunizmu, decentralizacji i globalizacji, aby sprostać utrzymaniu własnej podmiotowości, sterowności i ładu społecznego, że państwo polskie dąży do jego decentralizacji, starając się zachować nową pozycję ustrojową, aktywnie funkcjonujący samorząd terytorialny przyjmując jako zasadę demokrację przedstawicielską w związku z demokracją bezpośrednią, której formami stawać się mają referenda, konsultacje, doradztwo społeczne, rzetelne dyskusje wokół budżetów, zagospodarowania przestrzennego i wokół rozwoju społeczeństwa i państwa. Uwagę zwracają obszernie i rzeczowo przeprowadzone analizy, w oparciu o własne badania dokumentacji partii politycznych i koalicji rządowych, gospodarkę finansami, zadania jednostek samorządu terytorialnego i związane z tym dyskusje dotyczące organizacji lokalnego aparatu administracji publicznej, jak również oceny wpływu zapożyczeń przejętych z państw zachodnich. Autorka ukazuje kluczową rolę czynników politycznych, prawnych, ekonomicznych w procesie tych zmian, przy wciąż niskiej świadomości obywatelskiej, nowych zasadach parytetu dla kobiet. Dostrzega, że ani ustrój socjalistyczny, ani kapitalistyczny nie gwarantuje jeszcze kobietom pełnej równości płci, pełnej satysfakcji w życiu. Pamiętamy, że w PRL kobieta podlegała kolektywowi, a w III RP ma być racjonalną i przebiegłą egoistką oraz walczyć o swoje podstawowe cele. Także prawo w obu systemach regulujące sytuację kobiet okazuje się aż nazbyt

formalistyczne. Autorka domaga się więc od państwa, aby prawidłowo i skutecznie reagowało. W tym kontekście Autorka mogła mocniej zaakcentować rolę państwa, jaką przyznaje mu doktryna personalizmu społeczno-politycznego. Powinno mieć ono, jak dostrzega Autorka, charakter pomocniczy zarówno w stosunku do gospodarki, polityki, jak i obywateli. Ale to właśnie ta doktryna najszerzej uzasadnia równoważne traktowanie kobiet i mężczyzn. Dlatego uważam, że Polska stoi dopiero przed przełomową reformą społeczną prawdziwego zrównoważenia płci oraz określenia statusu państwa jako pomocniczego. Vide: S. Wójcik, *Polityka i politologia z perspektywy personalizmu systemowego*, Gubernaculum at Administratio nr 2, 2023, s. 149 i n.

3. Dorobek organizacyjno-naukowy i dydaktyczny

Dr Beata Słobodzian rozwija bardzo bliską współpracę naukowo-badawczą, piśmienniczą z podstawowymi ośrodkami uniwersyteckimi w Polsce (UJ, UW, UMCS, UMK, UW-M, UW., i in. w dziedzinie systemów politycznych, historii politycznej, polityki naukowej, to jednak nie zamyka się tylko do nich. Jednocześnie doskonalili swoje badania na uczelniach za granicą. Uczestniczy w konferencjach krajowych i międzynarodowych. Bierze czynny udział w ich organizacji. Wzięła udział w 57 konferencjach ogólnopolskich i w 24 konferencjach międzynarodowych. Odebrała staż dydaktyczno-badawczy w Instytucie Politologii UW. Jest członkiem w 2 komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism. Recenzowała 11 prac naukowych. Uczestniczyła w 6 programach europejskich. Bierze udział w 4 ogólnopolskich zespołach badawczych realizujących projekty dotyczące jednostek samorządu terytorialnego. Dzięki tak szerokiej przestrzeni współpracy naukowej jej własne osiągnięcia są dobrze weryfikowane, wartościowe, obiektywne i wystrzegające się ujęć zbyt redukcyjnych. W rezultacie dokonuje znacznego wkładu w polską i europejską politologię.

Dr Beata Słobodzian prowadzi wzorowo działalność dydaktyczną i wychowawczą oraz rozległą naukowo-organizacyjną. Nie można jej omówić w szczegółach, można co najwyżej wskazać na jej rodzaje, punkty oparcia i kierunki. Jako dydaktyk prowadzi wykłady, seminaria jasno, poważnie, bez hasłologii i frazesów, w duchu prawdy. W budowaniu myśli jest rzeczowa, obiektywna, erudycyjna. Jest systematykiem, uczonym porządkującym i pogłębiającym wiedzę. Jest bardzo dobrze odbierana przez studentów. Wypromowała 44 licencjuszy i 26 magistrów. Jest promotorem pomocniczym w 3 przewodach doktorskich. Pełniła funkcję opiekuna I roku na kierunkach politologia i bezpieczeństwo narodowe. Wielokrotnie była członkiem komisji egzaminacyjnych dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Pełniła funkcję przewodniczącej Komisji Rekrutacyjnej na kierunku politologia oraz bezpieczeństwa narodowego. Wielokrotnie była członkiem komisji ogólnopolskich olimpiad. Sześciokrotnie brała udział w pracach organizacyjnych nad przygotowaniem konferencji naukowych: w 2015 roku była członkiem komitetu organizacyjnego konferencji pt. „Mit, symbol i rytuał w polityce” oraz interdyscyplinarnej konferencji naukowej pt. Patologie współczesnego świata. W 2016 roku pracowała przy organizacji konferencji II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Patologie Współczesnego Świata. Imigranci – ofiary czy sprawcy patologicznych procesów współczesnych”. Współorganizowała V Ogólnopolski Zjazd Katedr i Zakładów Systemów Politycznych, o tematyce: Dynamika systemów politycznych (2016 r.). W 2017 r. przyjęła obowiązki organizacji Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Ośrodków Politologicznych w Polsce. Była sekretarzem VI Konferencji Bałtyckiej. Europa Bałtycka w nowym środowisku politycznym Europy (2018 r.). Trzykrotnie była członkiem Komitetu Naukowego Konferencji: III Gdańskiej Konferencji Bałtyckiej – Europa Bałtycka, między stabilizacją a wyzwaniem geopolityki (2015 r.). W 2017 r. została członkiem Komitetu Naukowego III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej o Systemach

Politycznych i Partyjnych – Polska, Europa, Świat. Dokąd zmierzają współczesne partie polityczne. W 2017 r. była zaproszona do Komitetu Naukowego XIII Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Edukacja dla bezpieczeństwa – terroryzm. Społeczne zagrożenie i edukacyjne wyzwania”. W 2 redakcjach czasopism (Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne pełniła funkcję redaktora tematycznego oraz była członkiem Rady Programowej czasopisma „Cywilizacja i Polityka”, a od 2023 roku jest sekretarzem redakcji. W 2012 roku współpracowała z redakcją ogólnopolskiego czasopisma społeczno-kulturalnego „Tygiel. Kwartalnik kulturalny”. Była recenzentem prac naukowych publikowanych w: „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne” – 2005-2024; „Zeszyty. Gdańskie. Wizje i Rzeczywistość” – 2030-2021; „Studia Politicae Universitatis Silesiensis” – 21019-2020, 2022, 2023; „Nowa Polityka Wschodnia” – 2023; „Społeczeństwo i Polityka” – 2024.

W ramach popularyzacji nauki była inicjatorką i współorganizatorką cyklicznego projektu dla osób zainteresowanych problematyką funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce. Odbyła 5 spotkań z młodzieżą licealną w formie prelekcji, po których słuchacze mieli możliwość zadawania pytań oraz uczestniczenia w warsztatach.

Na zaproszenie Instytutu Edukacji i Szkoleń (Warszawa) prowadziła cykl szkoleniowy Edukacja obywatelska = aktywny obywatel. Prowadziła też zajęcia ze słuchaczami Uniwersytetu III wieku.

4. Nagrody i wyróżnienia:

Dr Beata Słobodzian w 2006 roku otrzymała Indywidualną Nagrodę Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za książkę pt. Współczesny system samorządu terytorialnego w Polsce (Toruń 2005); a w 2016 r. została wyróżniona Medalem Komisji Edukacji Narodowej za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania.

5. Członkostwo w towarzystwach naukowych:

Od 2001 roku jest członkiem PTNP, obecnie należy do sekcji „Administracji i Polityk Publicznych”.

Od 2001 roku jest członkiem w Instytucie Bałtyckim, Stowarzyszeniu Naukowo-Badawczym działającym przy Uniwersytecie Gdańskim. W 2023 roku została wybrana do Rady Naukowej tego Instytutu.

6. Wnioski

Przechodząc do zasadniczych wniosków stwierdzam na podstawie zapoznania się z osiągnięciami i dorobkiem naukowym dr Beaty Słobodzian, że całość Jej twórczości ma dużą wartość naukową, służy wzbogaceniu tej dziedziny nauki – politologii i daje imponujące podstawy do prowadzenia dalszych badań naukowych. Ponadto osiągnięcia i dorobek ten z dużym pożytkiem może służyć działalności dydaktycznej nauczycieli akademickich.

W konkluzji uważam, że dr Beata Słobodzian solidnie zapracowała na uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, spełniając wymogi ustawowe.

Z wyrazami szacunku

Prof. dr hab. Stanisław Wójcik

